

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

(F. M.)

Cím:

Akik nem politizálnak

Forrás:

Magyarország

Bp.
(Hely)

1921. XI. 20
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Dudits Andor

Idő

"1921"

Személy

Akik nem politizálnak ...

Békés munka a gellérthegyi művésztelepen — Látogatás Dudits Andornál — Ferenc József kardvágása — Eltűnt a „Fiume csatlakozása Magyarországhoz” című festmény
Ez év végére kiállításra kerül az „Eskü a Vérmezőn”

(A Magyarország tudósítójától.) Ebben a ködös, novemberi esőben, amely már napok óta kórházzá és temetővé teszi a várost, újra meghitt jóbarátaink lettek az írók és művészek, akik az ilyen fázós és szomorú novembereket is elviselhetővé teszik számunkra és akik nyugalmat tudnak belevinni a legzavarosabb időkbe is. Ez az érzés elvezetett bennünket most néhány művészhez.

a műtermükbe és otthonukba.

hogyan megnézzük őket intim környezetükben és műhelyükben, hogy egy-egy félórára elbeszélgesünk velük és e látogatásokon át közelebb vixyük őket a közönséghez, amely csak műveiken át ismeri őket. Főként olyanokat kerestünk fel, akik nem állanak a legzajosabb és legharciasabb érdeklődés előterében s akiknek immár nem mai keleti munkásságát valami jóleső csönd és meghitt bensőség jellemzi.

A budai Műteremház felé vettünk utunkat és egy lucskos, esős délelőtt benyitottunk a kelenhegyi hatalmas épület kiünnestelen faajtáján. Átmegyünk a kis kerten, amelyen kisebb-nagyobb tócsákba fut össze a hideg eső, felmegyünk a kissé kopár és barátságatlan lépcsőn és becsöngtünk

Dudits Andorhoz.

Alacsony termetű, zöldek, deresedő férfi fogad és vezet be egy hatalmas nagy szobába. Jellegzetes gömbölyű feje van, szürküllő haját hátraféssülve viseli. Orrán csipetű, amelyen át éles, határozott tekintetű, kicsiny barna szemek tekintenek reánk. A hangját melegség és okosság jellemzi, ép úgy, mint minden gesztusát és viselkedését. Az

okosságának, céltudatosságának és valami nagyon rokonszenves melegségnek különös keveréke ez a művész.

Leülünk a teremnek beillő nagy szobában és mezzük a számos képet, amelyek a falakat teljesen elborítják. Az árnyékban régi festményt veszünk észre.

Munkácsy-kép,

— mondja Dudits Andor. — Még a hatvanas évek-ből való, abból a korból, amelyet szinté Munkácsy Mihály Munkácsy előtti korszakának lehetne nevezni. Munkácsy akkor jött vissza Bécsből s apám, aki orvos volt, szembajából gyógyította ki Munkácsyt, aki hálából lefestette szüleimet. A teljes Munkácsy még nem bontakozik ki rajtok, de valami tizjános szélességben már meglátszanak az oroszlanokörök.

A Munkácsy-kép alatt egy sereg kisebb vászon díszíti a falat.

Több mint husz impresszionista-felbétel,

tele a fénynek és árnyak, a legkülönbözőbb színeknek élénk játékával. — Számos esztendő alatt festettem ezeket a képeket, vázlatok ezek, amelyeket a Gellérthegyről és környékéről készítettem, tanulmányozva ezer árnyalatban a napfény effektusait.

Odébb, fent, közel a mennyezethez, hatalmas vázlat látszik, részlete egy freskónak.

Ferenc József kardvágása.

mely a parlament delegációs termét díszíti. Alatta megint változatos tárgyú képek: cigányok, majd egy breznóbányai tájkép.

— A nagyobb képeim, — mondja a művész — majdnem mind megszállás alatt levő területen vannak. Így Fiumében van az a nagy festményem, amely

Fiumének Magyarországhoz való csatlakozását örökíti meg. Mária Terézia korát eleveníti meg ez a festmény, egy estrade-ról hirdetik ki az egyesülést, az előtérben rokokóruhás katonák dobolnak. Régen láttam ezt a festményt.

Azóta eltűntették. Némelyek szerint megsemmisítették, mások szerint valamely pincében dugták el.

— Számos dolog miatt haragudtak erre a festményre az olaszok, már a dobosokat is rossz néven vették, mert egy nyelvtani vonatkozás szerint a dobos annyit is jelent, hogy ostoba és hülye.

— A kassai domban maradt nagy Rákóczi-freskóm,

amely Rákóczi életét szemlélteti születésétől kezdve egészen rodostói magányáig. Az Akadémia Greguss-díjával tüntette ki ezt a művet tavaly decemberben s érdekös, hogy

Kassa városának akkori polgármestere, Muznyánszky, a magyar érzelmi városi tanács-csal együtt táviratban gratulált kitüntetésemhez.

Ugy látszik, akkor még más felfogások és tendenciák urvalyesunek a cseheknel, ma mar, mint tudjuk, mások a viszonyok. A csehek mindent elpusztítanak, ami magyar művészet. Nem a politikai szimbólumot látják ők a Felvidéken maradt magyar művészeti alkotásokban, hiszen akkor, például, nem lett volna szabad bántaniok Mária Terézia szobrát, azét a császárnoét, akinek ők mindenkéül köszönhetik, összes gyáraitak és ipartelepeiket. Nem, ők nem a magyar politikai élet emlekeit pusztítják,

ők határozottan a magyar művészet megsemmisítésére törekzenek.

A franciák is eltávolították a császár szobrát, de helyébe tették Derouledet, egy jobb szobrot. A csehek azonban semmit sem tudnak az elpusztított magyar alkotások helyébe tenni.

Tovább nézzük a festményeket. Megint egy nagy freskót látunk, amely a *Polgári Serfőző száma*ra készült, aztán egy vásznat, amely a *Három Királyok* témáját dolgozza fel, majd egy nagyon hangulatos és finom kompozíció: a *Terézvárosi búcsu* ötlik szemünkbe, egy *angyal földi tájkép* mellett, a szemközti falon pedig hosszasan megállít egy még 1897-ben készült nagyobb alkotás, a művész Benczur-iskokás emléke: *Szent Norbert megtérése*. Aztán a *Balga szüzek*, amellyel Társulati díjat nyert a művész és mellette egy még teljesen el nem készült festmény, amelyen most dolgozik Dudits Andor: *Hódítók* a címe. Győztes vezérek és hadak jelennek meg egy város előtt és démonok tüzet és vért bocsátanak a városra. Ebből a hézagos felsorolásból is látszik, mily széles regisztere van ennek az elvonultan dolgozó művésznek: az impresszionista vázlatoktól egészen a misztikus allegóriákig széles kört ölel át érdeklődése és művészete.

Most bemegyünk a műterembe. A kertre nyíló nagy termet egész hosszúságában lefoglalja egy hatalmas terjedelmű vászon. Nyolc méter hosszú, tehát szinte a legnagyobb méretek közül való, amelyeket az olaj egyáltalán még elbir. Ez az a nevezetes kép, amelyről a közönség már halott egyet-mást:

Eskü a Vérmezőn.

Már nagyrészt elkészült a hatalmas alkotás, amely szerencsésen egyesíti az artisztikus hatásokat a történelmi célszerűséggel. Ez év végére, vagy a jövő év elejére kiállításra fog kerülni, vagy önállóan, vagy valamely tárlat keretében, azután pedig a Szépművészeti Muzemé lesz.

— Az ilyen nagyobb kompozíciókat szeretem a legjobban, — mondja Dudits Andor — alkotá-

suk közben érzem magam a legjobban. Az igaz művész egyébként is mindig önmagának dolgozik a legjobb munkáit legalább is mindig saját magának készíti. Talán ez is egyik oka annak, hogy oly sok festményem maradt meg a hirtokomban. Idestova

már harminc éve állítok ki, de aránylag csak kevés festményt adtam el.

S ma rendkívül örülök ennek.

Az anyagi viszonyokra,

a pénzügyi válságra

terelődik a beszélgetés. A művésznek igen érdekes szempontjai vannak. — Én azt hiszem, hogy az *igazi nagy alkotások függetlenek az anyagi viszonyoktól*. Azok megszületnek a legnehezebb körülmények között is, és anélkül, hogy árat kalkulálnának. Mindig eszembe jut a nagy francia művésznek, *Degasnak* az esete, aki élete vége felé megérte azt, hogy *százezer frankra licitálták fel híres Táncosnők című képét*.

— Az öreg francia mester belerohant esernyőjével a kiabáló tömegbe és igen mérgesen felkiáltott: „*Vous êtes fous! Bolondok!*” — Nem tudta megérteni, hogyan lehet százezer frankot, ily rengeteg pénzt adni egy képért . . . *Mindent az életre kell bízni, az létrehozza majd a szükséges szelekciót. A silány portékának, a művészet cégére alatt forgalomba kerülő iparcikkeknek is megvan a rendeltetésük,*

ők adják meg az iskolát az új tömegeknek.

Még egy pillantást vetünk az ajtó közelében levő impresszionista tájképfelvételekre és még távozában is fűyünkbe cseng a művész hitvallása: — *Pavis de Chavannes* módjára mindig arra törekedtem, hogy a természetnek egynéhány muló epizódját *egységes és maradandó stílusban összejuttaljam.*

(F. M.)